



Dodenherdenking 04 mei 2024.
Bij het graf van William Robert Fisher en Cornelis Bosma op het kerkhof van de
Sint Martinuskerk in Wirdum (Fr).



Om 19.30 uur luidden de klokken van de toren van de oude Sint Martinuskerk om ons te herinneren aan de dodenherdenking.

Veel mensen verzamelden zich op het kerkhof en luisterden stil naar het luidden van de klokken.



Yvonne de Vries opende bijeenkomst.

Yvonne heet ons allemaal van harte welkom.

Straks zal er een krans en een bloemstuk worden gelegd bij het graf van piloot William Robbert Fisher. En er worden bloemen gelegd op het graf van Cornelis Bosma. Deze jongeman is in de tweede wereldoorlog als arbeider in een Duitse fabriek gestorven. Eerder deze dag zijn er in Wytgaard bloemen gelegd bij het oologsgraf van Joop Andringa. Joop werd te werk gesteld in Duitsland. Hij kwam om bij een bombardement op Osnabruck.

Koar: Sawat Suver
 Wy lústerje nei it koar.



Over Saapke en Durk van der Meulen.

Haije de Boer vertelt. We zijn als comité erg blij dat Saapke en Durk van der Meulen hier vanavond zijn om de krans te leggen.



Nogmaals welkom. Ach, zo zei Saapke het voelt als een plicht maar zeker ook als een eer.

Saapke en Durk hebben beide nog actieve herinneringen aan de oorlog. Zo wist Saapke mij te vertellen dat ze erg bang was geweest tijdens een razzia. Haar vader moest zich razendsnel verstoppen onder het stro en de radio moest direct naar de geheime bergplaats achter het konijnenhok worden gebracht. Een ogenblik later stond er een gewapende Duitse soldaat door het raam naar binnen te gluren. Saapke en haar moeder stonden

doodsangsten uit. De Duitsers zochten jonge gezonde mannen die als arbeidskrachten naar Duitsland zouden worden gestuurd. Daar werden ze te werk gesteld in fabrieken, wat erg gevaarlijk was, omdat deze fabrieken met regelmaat werden gebombardeerd door de

geallieerden.



Saapke heeft nooit echt honger gehad, maar er was wel overal gebrek aan. Ze moest schoeisel delen met een zus, het brood wat ze aten was erg vies, er was geen brandstof voor de lampen en de kachel. Haar moeder zat te handwerken bij het licht van een kaarsje.

Nieuwe kleding en speelgoed heeft Saapke in

die tijd nooit gehad, later trouwens ook bijna niet. De oorlogstijd was voor Saapke een spannende, armoedige en onzekere tijd. Ze heeft de onderdrukking als kind erg gevoeld en leerde al snel haar mond niet voorbij te praten. Buitenshuis mocht niets verteld worden over

wat er binnen in het gezin werd besproken. Ook niet aan vriendinnen.



Saapke zei ook dat er een Engels vliegtuig vlakbij hun dorp was neergestort en dat ze daar later als kinderen gewoon bij speelden. Het kostbare materiaal werd vaak uit de vliegtuigen gesloopt voor hergebruik. Zo heeft Saapke nog steeds een ring gemaakt

van mika uit dit vliegtuig. Die ring is overigens vervaardigd door een onderduiker uit de buurt.

Toen het dorp waarin Saapke woonde werd bevrijd, kreeg ze van een Canadese militair een muntstuk. Hier heeft ze een halsketting van laten maken. Saapke draagt deze ketting altijd in deze tijd, ook nu heeft ze hem om.



Durk heeft een geheel eigen verhaal over de oorlog. Hij was tien jaar toen hij samen met zijn moeder en haar andere kinderen moest vluchten uit Noord-Holland. Zijn vader was zetboer en bleef achter. Hij vond het veiliger dat zijn gezin naar Friesland naar pake en beppe zouden vertrekken omdat het te gevaarlijk was geworden. In hun kelder lag namelijk een hoeveelheid wapens opgeslagen die gebruikt werden door het verzet.



Halsoverkop gingen ze lopend op weg. Daar liepen ze over paden en wegen in Noord-Holland, een moeder met een wagentje met daarin een baby en nog drie kinderen waar Durk de oudste van was. Ze kwamen bij het IJsselmeer en gingen daar op een boot. Weliswaar geheel verstopt onder het stro zodat de Duitsers hen niet konden vinden. Deze boot werd ook gebruikt om Joodse kinderen te vervoeren.



Eenmaal in Friesland aangekomen ging de reis weer lopend verder helemaal naar Wouterswoude. Onderweg moest er steeds onderdak worden gezocht en werd gebedeld om eten. Eenmaal gooide, wat later bleek een NSB-boerin, het brood minachtend voor hen op de grond. Dit doet wel wat met je zei Durk. Zoiets vergeet je nooit meer. Bij Boazem aangekomen moest er dekking worden gezocht achter een dijk omdat een trein werd beschoten door een Engels vliegtuig. Durk belandde in Leeuwarden opnieuw in een vuurgevecht, waarbij hij dekking moest zoeken achter een boom. Ook dit keer werden de Duitsers onder vuur genomen door een Engels vliegtuig.



Toen het gezin eindelijk heelhuids bij de familie aankwam, pake liep hen al tegemoet, konden ze op adem komen.

Op het eind van de oorlog moest Durk weer dekking zoeken. Hij en zijn maat waren aan het vissen en waren precies tussen de linies terecht gekomen. Maar zo zei hij, de Duitsers maakten geen schijn van kans en werden heel snel verdreven door de geallieerden. Toen de twee vrienden weer terug naar huis liepen, kwamen ze heel veel Canadese militairen tegen.

Thuisgekomen zei pake *'we bin befrijd Durk'*. Maar dat wist Durk al.

Hierna werd The Last Post gespeeld en samen waren wij om 20.00 uur twee minuten stil.... I



Het Wilhelmus klonk en wij zongen mee. Tegelijkertijd werden de vlaggen door de jeugd in top gehesen.

De krans is namens het 4 mei comité gelegd door Durk en Saapke van der Meulen bij het graf van sergeant William Robert Fisher.



Bregje Zijlstra legde een krans namens de dorpschool.



Bij het graf van Cornelis Bosma werden bloemen gelegd door Bregje Zijlstra.

Vervolgens werden door de kinderen en de leden van het comité rode rozen op de graven van Fisher en Bosma gelegd.

Hierna verliet iedereen in stilte het kerkhof waarbij bloemen konden worden achtergelaten bij de graven.



